

Spodbujanje razvojnega potenciala turizma na podeželju

skozi izvajanje LEADER/CLLD programa

IZVLEČEK

Na podeželju prepoznavamo številne perspektivne dejavnosti, kot so pridelava kmetijskih pridelkov, obdelava in predelava lesa, proizvodne in storitvene dejavnosti ter turizem. Slednji je na slovenskem podeželju čedalje bolj razvijajoča se panoga, turistični obisk pa v povprečju stalno raste. Država ima za spodbujanje razvoja podeželja različne mehanizme. V prispevku je predstavljen ukrep LEADER/CLLD, ki skozi številne projekte pripomore k spodbujanju razvoja in nadgradnji turizma na podeželju. Kot primer dobre prakse izpostavljam projekt, katerega rezultat je uspešna turistična zgodba na podeželju v okolici Škofje Loke.

Ključne besede: podeželje, turizem, LEADER/CLLD, lokalna akcijska skupina, projekt, Škofja Loka

ABSTRACT

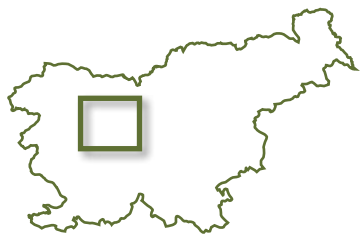
Promoting the development potential of tourism in rural areas through the implementation of the LEADER/CLLD program

In rural areas there are a number of promising activities, such as the production of agricultural products, timber, manufacturing industries and services, and tourism. The latter is a sector that is increasingly developing in Slovenia's rural areas, so the number of tourists is steadily increasing on average. The country has various mechanisms to support rural development. The paper presents the measure LEADER/CLLD, which helps to promote the development and upgrading of tourism in rural areas through a series of projects. As an example of good practice, a project is presented that has led to a successful tourism story in the rural area in Škofja Loka surroundings.

Key words: countryside, tourism, LEADER/CLLD, local action group, project, Škofja Loka

Slovensko podeželje je zaokrožen funkcionalni sistem, na katerega vpliva-
jo tudi politika oziroma politične odločitve (Vizija razvoja slovenskega
... 2020). Prostorsko ga opredeljujeta predvsem kmetijstvo in gozdar-
stvo, a poleg njiju med razvojne dejavnosti na podeželju spadajo tudi druge,
kot je na primer podeželski turizem. Podeželje s svojo neokrnjeno naravo nudi
obiskovalcem pristen stik z njo, omogoča športno-rekreacijske dejavnosti, za-
gotavlja ekološko pridelano hrano ter doživljanje naravnih in kulturnih zna-
menitosti. V Sloveniji je na podeželski turizem treba gledati kot na priložnost,
saj prinaša dohodek tudi manjšim ponudnikom in vpliva na (trajnostni) razvoj
podeželja (Klemenčič 2000).

Leta 2021 je bila sprejeta Strategija trajnostnega razvoja turizma za Škofjeloško
območje 2022–2028. V njej je bilo Škofjeloško (območje občin Gorenja vas -
Poljane, Škofja Loka, Železniki in Žiri) prepoznano kot geografsko zaokroženo
in identitetno enotno območje, z bogato skupno zgodovino, ki pa – v pri-
merjavi sosednjimi alpskimi turističnimi destinacijami – nima dolge tradicije
turizma in še ni vzpostavljeno kot prepoznavna, predvsem pa ne kot celostna
turistična destinacija. Kljub štirikratnemu povečanju prenočitev med letoma
2013 in 2019 (s približno 15.000 prenočitev leta 2013 porast na nekaj več
kot 63.000 leta 2019) je turizem na Škofjeloškem še vedno neizkoriščena pri-
ložnost. Čeprav je ena od najbolj perspektivnih gospodarskih panog, njegov
razvoj kliče po aktivnejšem, bolj trajnostnem, odgovornem in preišljenem
upravljanju, ki v ospredje postavlja kakovost in ne količinske uspešnosti dejav-
nosti. Tak razvoj bo namreč dolgoročno vzdržen, zagotavljal bo ravnovesje med
kakovostjo življenja domačinov in obiskom zadovoljnih turistov, obenem pa
bo bolj odporen tudi v nestabilnih časih oziroma v primeru prihodnjih kriznih
situacij (Strategija trajnostnega ... 2021).

Članek se posveča podeželskemu turizmu, posebno pozornost pa namenja me-
hanizmu, ki ima v Sloveniji veliko vlogo pri spodbujanju razvoja podeželja; gre
za LEADER/CLLD pristop. Za uspešen podeželski razvoj sta namreč ključna
ustrezen koncept in strategija razvoja, usmerjena v razvoj trajnostnega turizma,
z vključevanjem lokalnih prebivalcev. Na primeru dobre prakse na Škofjelo-
škem predstavljamo, kako lahko evropska sredstva skozi navedeni ukrep ustvar-
jajo dobre turistične zgodbe in s tem spodbujajo razvoj slovenskega podeželja.

Avtorica besedila:

ŠPELA STANONIK, magistrica geografije
Kidričeva cesta 40A, 4220 Škofja Loka
E-pošta: spelca.stanonik@gmail.com

Avtorja fotografij:

JERNEJ DEMŠAR, EVA ULČNIK

COBISS 1.04 strokovni članek

Podeželski turizem

Podeželje je deležno pomembnega turističnega obiska vse od pojava množične-
ga turizma (Cigale s sodelavci 2018). Na drugi strani glede na celotni svetovni
turistični sektor podeželski turizem še vedno dosega razmeroma skromen delež,
čeprav njegov pomen vztrajno raste. Želja turističnega sektorja je razvoj turiz-
ma, kar pomeni, da mora iskati nova (primerna) območja za njegov razvoj. Ta
nova območja ponujajo prav podeželje. Lokalne, regionalne in državne oblasti
namreč gledajo na podeželski turizem tudi kot na eno izmed glavnih priložnosti

za skladen lokalni razvoj (Developing Sustainable Rural ... 2003).

Podeželski turizem ima samosvojo turistično ponudbo, vezano na podeželska naselja oziroma na podeželje nasploh, v povezavi z njegovimi naravnimi, družbenimi in gospodarskimi potenciali. Podeželskega turizma ni mogoče enačiti zgolj s ponudbo turističnih kmetij in tudi ne povezovati le s kmetijstvom in njemu sorodnimi dejavnostmi. Prav tako ga ni mogoče obravnavati zgolj kot dodatno obliko turistične ponudbe, ampak zajema celotno turistično dejavnost zunaj urbanih območij (Korošec 2017). Kljub temu je prav turizem na kmetiji prepoznan kot najbolj značilna in tipična oblika podeželskega turizma (Cigale s sodelavci 2018).

V najširšem pomenu besede zajema podeželski turizem gostinsko in turistično ponudbo ter dejavnosti posameznikov, društev in lokalnih skupnosti, ki z urejanjem turistično-rekreacijskih poti, oživljanjem tradicionalnih obrti in raznovrstnimi prireditvami prispevajo k razvoju turizma, kar vključuje tudi ponudbo turističnih kmetij ter prodajo pridelkov in proizvodov na kmetijah (Korošec 2017). Preprosto definicijo podeželskega turizma, ki bi zajela vse njegove značilnosti, je izredno težko podati, lahko pa na podlagi številnih tujih raziskav natančneje opredelimo njegove glavne značilnosti:

- pojavlja se na podeželskih območjih;
- ponudbo zagotavljajo majhna in srednje velika podjetja in se navadno dogaja v odprtem okolju, v

stiku z naravo, kulturno dediščino, običaji in drugim;

- poudarek je na kakovosti in ne na količini (manjši obseg ponudbe in povpraševanja);
- razvoj je dolgoročen in počasen, saj tako prispeva k trajnostnemu razvoju lokalnega okolja;
- zajema številne dejavnosti, ki razkrivajo kompleksnost podeželskega prostora (Danilovska in Hadzi Naumova-Mihajlovska 2015).

Podeželje nudi obiskovalcu obsežno in raznoliko ponudbo. Značilno je, da ta ni homogena, temveč je sestavljena iz različnih storitev in proizvodov, ki se koristijo in uporabljajo sočasno (Bauman 2017). Tako je na podeželju poleg naravnih, kulturnih in družbenih vrednot tudi veliko turističnih, gostinskih in nastanitvenih objektov, tam pa je tudi raznovrstna turistična infrastruktura, kar dopolnjuje turistično ponudbo območja. V kontekstu razvoja turizma na podeželju pa ne smemo spregledati pomena prometne in druge infrastrukture, oskrbe ter številnih gospodarskih in negospodarskih dejavnosti (Korošec 2017), ki niso neposredno povezane s turizmom, a naj pomembno vplivajo.

Podeželski turizem lahko na razvoj podeželja vpliva tako pozitivno kot negativno. Na pozitivni strani lahko veliko prispeva h krepitvi gospodarstva podeželskih območij. Prispevek se ne ocenjuje zgolj v bruto proizvodu in številu (novih) delovnih mest, ampak tudi v širši gospodarski koristi, ki jo prinaša. Vpliva na diverzifikacijo lokalnega gospodarstva, zagotavlja

nove trge za lokalne izdelke in storitve, nove vire dohodka za prebivalce ter vzpodbuja ustanavljanje novih podjetij. Zlasti na obrobni, marginalnih območjih tamkajšnje skupnosti turizem vidijo kot primarno gonilno silo za oživljanje območij. Turizem lokalnemu okolju prinaša tudi socialne in kulturne koristi. Vzpostavlja in krepi socialne stike med obiskovalci in lokalnim prebivalstvom, večja ozaveščenost o ohranjanju kulturne in naravne dediščine, krepi identiteto in povezuje lokalne skupnosti. V najboljšem primeru turizem podeželskim skupnostim pomaga najti novo moč v lokalnem gospodarstvu, kakovost življenja ostaja visoka, ohranjajo se dediščina in socialne vrednote (Developing Sustainable Rural ... 2003).

S turizmom so zagotovo povezana tudi tveganja in nevarnosti. Te so navadno povezane z višjimi stroški, ki jih turizem prinaša lokalnemu prebivalstvu – naraščanje cen storitev in dobrin, rast cen zemljišč, pojavijo se neravnovesje na trgu dela, opuščanje kmetijstva in tradicionalnih obrti, zastoji, gneča, obremenjevanje okolja in podobno. To lahko vodi v poslabšanje kakovosti življenja lokalnih prebivalcev, izginjanje dediščine in identitete lokalnega prebivalstva (Developing Sustainable Rural ... 2003), kar pa ni skladno s smernicami (trajnostnega) razvoja.

Trajnostni turizem sam po sebi ni turistična zvrst, ampak gre za koncept in proces, ki temelji na načelih trajnostnega razvoja. Uveljavi se lahko v vseh vrstah in oblikah turizma, povsod, ne le na podeželju. Na evropski

ravni ima trajnostni turizem tri cilje: ekonomska blaginja, družbena enakost in povezanost ter zaščita naravnega in kulturnega okolja. Bistvo je torej, da turizem pri svojem razvoju skuša zagotoviti ravnovesje med vsemi dejavniki, povezanimi z gospodarskim, okoljskim in družbenim sistemom, saj se tako zmanjšujejo negativni vplivi, ki jih ima na omenjene sisteme. Na ta način se v določeni destinaciji ohranjajo viri za bodoče potrebe tako turistov kot lokalne skupnosti oziroma prebivalstva (Bauman 2017).

Program LEADER/CLLD

Pomembno vlogo pri razvoju in spodbujanju podeželskega turizma imajo tudi različni operativni programi. V Sloveniji so se nekateri ukrepi razvoja podeželja začeli izvajati že v osemdesetih letih 20. stoletja. Leta 1993 je bila sprejeta Strategija razvoja slovenskega kmetijstva, kasneje je zaživel projekt Celostni razvoj podeželja in obnove vasi (CRPOV), s katerim se je začelo sofinanciranje razvojnih programov. Projekti CRPOV so se nanašali predvsem na spodbujanje razvoja dopolnilnih virov dohodka, turističnih dejavnosti, podeželske infrastrukture, ohranjanje naravne in kulturne dediščine ter različnih aktivnosti pri skupnih nastopih na trgu. Po letu 1996 so iz prvotnih projektov nastali Razvojni programi podeželja (RPP). Šlo je za programe, ki so se po načelu »od spodaj navzgor« izvajali na lokalni ravni (Bauman 2017; Golob 2017).

Iniciativo za razvoj podeželja LEADER je Evropska skupnost predstavila že leta 1991 in je postala del politike

razvoja podeželja. Pristop LEADER se je razvil kot odgovor na neuspeh tako imenovanih tradicionalnih politik, ki so temeljile na pristopu »od zgoraj navzdol«. LEADER spodbuja posameznike, občine, ustanove, podjetja, društva in druge zainteresirane na določenem območju, da se med seboj povezujejo, oblikujejo skupno razvojno vizijo in aktivno sodelujejo pri njenem uresničevanju (Pristop LEADER ... 2006). Gre za obraten pristop kot prej, torej »od spodaj navzgor«.

LEADER je poseben finančni instrument strukturne politike Evropske unije, namenjen iskanju novih rešitev za svojske probleme. Najprej je vključeval 217 manj razvitih podeželskih območij. Leta 2000 je tako imenovani program LEADER+ pokrival že vsa podeželska območja (Pristop LEADER ... 2006). V obdobju programa LEADER+ je v Evropi delovalo 900 lokalnih akcijskih skupin, med katerimi se jih je kar 70 % odločilo za ukrepe, povezane s turizmom. Večina jih je naslavljala področja, povezana z lokalno dediščino (Developing Sustainable Rural ... 2003). V programskem obdobju 2007–2013 je LEADER postal sestavni del politike razvoja podeželja Evropske unije, ki je v vseh državah članicah vključevala 2416 podeželskih območij. V naslednjem programskem obdobju (2014–2020) je bil pristop dodatno razširjen s tako imenovanim lokalnim razvojem, ki ga vodi skupnost (Community-Led Local Development oziroma kratko CLLD) (Pristop LEADER ... 2006). S tem pristopom so se ob povezovanju ukrepov in sredstev več strukturnih

skladov hkrati dosegali multiplikativni učinki. Slovenija se je odločila, da bo lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost (CLLD), podprla s sredstvi treh evropskih skladov: Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRR), Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR) ter Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo (ESPR).

V Sloveniji se je program LEADER začel izvajati v programskem obdobju 2007–2013. Namen je bil izboljšanje razvojnih možnosti podeželja ob koriščenju lokalnih virov in aktivni vlogi lokalnega prebivalstva, glavni cilj pa je bil integriran razvoj podeželja z izgradnjo lokalnih zmogljivosti, izboljšanjem zaposlenosti, diverzifikacijo dejavnosti, izboljšanjem upravljanja, širjenjem inovativnosti in promocijo partnerskega sodelovanja (Bauman 2017). Pri razvoju podeželskega turizma v naši državi je imel pristop LEADER/CLLD eno od glavnih vlog v programskem obdobju 2014–2020. V teh letih se je večina projektov LEADER/CLLD nanašala prav na turizem. Najbolj priljubljene teme so bile ustvarjanje in vzdrževanje pohodniških in kolesarskih poti ter izgradnja izposojevalnic električnih koles in polnilnic zanje (digitalizacija). Projekti, financirani s tem pristopom, so prinesli številne novosti, vplivali so na dvig kakovosti življenja tako v vaseh kot mestnih naseljih, nadgradili so obstoječo turistično ponudbo in izboljšali potencial lokalnih območij. Ponekod je bilo to ključnega pomena za razvoj lokalnega turizma (LEADER/CLLD supporting... 2020).

Pristop LEADER/CLLD in turizem na primeru izbrane lokalne akcijske skupine

Lokalna akcijska skupina loškega pogorja (v nadaljevanju LAS loškega pogorja) je partnerstvo, sestavljeno iz predstavnikov civilne družbe, gospodarskega in javnega sektorja. Pokriva območje štirih občin: Gorenja vas - Poljane, Škofja Loka, Železniki in Žiri. Območje, ki ga partnerstvo pokriva, se razprostira v predalpskem svetu južnega dela Gorenjske regije. Obsega Selško in Poljansko dolino s Škofjeloškim in Polhograjskim hribovjem med njima, Žirovsko kotlino in Sorško polje. Meri 512,20 km² (Strategija lokalnega razvoja... 2015) in ima 42.969 prebivalcev (Statistični urad ... 2022). Vključuje tudi mestno naselje Škofja Loka, ki ima več kot 10.000 prebivalcev in je gospodarsko, kulturno ter upravno središče območja (Škofja Loka 2022).

Prvi razvojni programi na območju LAS-a loškega pogorja segajo v leto 1991, ko je takratna občina Škofja Loka sprejela Program razvoja gorsko-

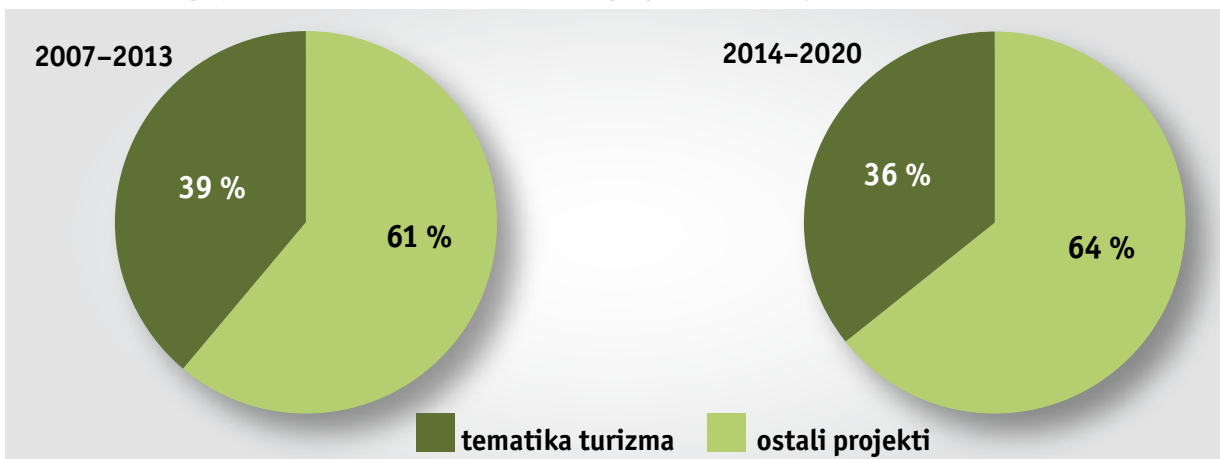
-višinskega območja. Z njim so bile v ospredje postavljene možnosti gospodarskega razvoja na podlagi prepoznanih in utemeljenih lokalnorazvojnih potencialov, kakovosti in zmožnosti prostora, znanja ter sposobnosti prebivalcev, ki tam prebivajo. Kot ena od perspektivnih dejavnosti na podeželju je bil že takrat prepoznan turizem. Čeprav je leta 1995 prišlo do delitve območja na štiri manjše občine, je razvoj njihovega podeželja še vnaprej potekal usklajeno. Občine so sprejele skupne Programe razvoja podeželja za obdobje 2001–2006 in 2007–2013, kar je omogočilo črpanje različnih razvojnih sredstev, namenjenih tudi spodbujanju in razvoju podeželskega turizma (Strategija lokalnega razvoja... 2015).

Na Škofjeloškem je turizem ena najbolj perspektivnih dejavnosti, z velikim multiplikativnim učinkom. Dobra podlaga za turistični razvoj so bogata naravna in predvsem kulturna dediščina ter pestrost in raznolikost ohranjenega in negovanega naravnega okolja. Prednosti območja so tudi lahka dostopnost, bližina večjih urbanih

središč in turistično bolj razvitih turističnih destinacij (Bled, Kranjska Gora, Ljubljana) ter bližina mednarodnega letališča. Celotna turistična ponudba se združuje v okviru Turizma Škofja Loka, ki deluje v okviru Razvojne agencije Sora d. o. o., ta pa je hkrati tudi vodilni partner LAS. Turizem Škofja Loka je zadolžen za razvoj, trženje in promocijo turizma na tem območju. Pri razvoju turizma na podeželju imajo pomembno vlogo turistična društva. Na obravnavanem območju je aktivnih 18 turističnih društev, ki organizirajo različne prireditve, ponekod opravljajo turistična vodenja, skrbijo za čim privlačnejšo podobo naselij in za informiranost obiskovalcev (Strategija lokalnega razvoja... 2015).

Vodilni dokument, ki opredeljuje razvoj turizma v LAS loškega pogorja je Strategija lokalnega razvoja in z njo povezani ukrepi. Za območje LAS loškega pogorja je bila aktualna strategija napisana leta 2015, na začetku sedanjega programskega obdobja. Strategija lokalnega razvoja LAS loškega pogorja opredeljuje štiri

Sliki 1 in 2: Delež projektov, vezanih na tematiko turizma, v programskem obdobju 2007–2013 ter 2014–2020.

Slika 3: Kolesarska pot po Škofjeloškem hribovju vodi tudi do številnih razglednih točk (foto: Eva Ulčnik).

področja ukrepanja. Eno izmed njih je tudi ustvarjanje (novih) delovnih mest, izpostavlja pa tudi, naj se na podlagi inovativnih pristopov razvije privlačne, tržno zanimive proizvode in storitve, da se ponudnike poveže in okrepi trženje. Ta ukrep se nanaša tudi na področje turizma.

Strategija opredeljuje bodoči turistični razvoj z vzpostavitvijo kakovostnih programov oziroma ponudbe, temelječih na tržno-komunikacijskih »zgodbah«. Moči je treba usmerjati v povezovanje, prenovo in nadgradnjo različnih produktov z namenom vključevanja območja v turistično ponudbo in vključevanja zasebnih nosilcev turistične dejavnosti. Priložnosti se kažejo v promociji tradicionalne kulinarike, kulturne dediščine in kulturnih programov, nadgradnji izbira-

nih kulturnih produktov in krepitevi njihove prepoznavnosti tako v širšem slovenskem kot evropskem prostoru.

Glavni cilj je nadgradnja obstoječe ponudbe in povezovanje nosilcev dejavnosti oziroma ponudnikov, ki so v lokalnem okolju že uveljavljeni. Temeljni izziv ostaja sodelovanje in povezovanje turističnih ponudnikov z namenom oblikovanja in trženja celovitih turističnih produktov.

V programskem obdobju 2007–2013 je LAS na podlagi javnih pozivov dodelila sredstva 18-im projektom, 7 jih je bilo vezanih na spodbujanje in razvoj podeželskega turizma. V programskem obdobju 2014–2020 je bilo financiranih 28 projektov, od tega jih je bilo 10 povezanih s turizmom (sliki 1 in 2).

Primer dobre prakse spodbujanja turizma in povezovanja na podeželju

Na Škofjeloškem je leta 2022 zaživela nova kolesarska pot *Hidden hills trail*, ki je rezultat spodbujanja razvoja turizma na podeželju in povezovanja tamkajšnjih turističnih ponudnikov. Gre za integralen turistični produkt, ki na izbrani trasi združuje številne komplementarne turistične ponudnike in njihove storitve. Dolgoročni cilj je, da se sodelovanje prelevi v grozd podjetij in organizacij, ki naj skupaj promovirajo in tržijo turistični produkt in posledično celotno škofjeloško območje. Projekt ki velja za vzorčen primer dobre prakse povezovanja in vključevanja razvojnega potenciala podeželja, je sofinanciran iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja.

Kolesarjenje v Sloveniji spada med pomembne športnorekreativne dejavnosti, saj je v vrhu med slovenskim prebivalstvom tako po priljubljenosti kot razširjenosti. Kljub temu pa se njegovega pomena kot turističnega produkta premalo zavedamo, kar je najpogosteje povezano s težavami pri dogovarjanju med lastniki zemljišč, lokalno skupnostjo in nenazadnje lokalno turistično organizacijo (Vidgaj 2019). Strategija razvoja turističnega proizvoda kolesarjenje v Sloveniji iz leta 2005 navaja številne prednosti razvoja kolesarskega turizma, na primer minimalni vpliv na obremenjevanje okolja, dvig trajnostne mobilnosti, priložnost za razvoj podeželja in drugih manj razvitih območij, spodbujanje investicij in drugo.

Slika 4: Degustacija izdelkov lokalnih kmetij na kolesarski poti (foto: Eva Ulčnik).

Projekt *Hidden hills trail* naslavlja področje kolesarskega turizma, ki je v izjemnem porastu tudi v Sloveniji. Kolesarjenje postaja ena izmed najbolj trajnostnih oblik športne, rekreacijske in turistične dejavnosti. Kot glavni produkt projekta je bila zasnovana večdnevna kolesarska pot, dolga 240 km, ki povezuje štiri občine Škofjeloškega in njihove različne turistične točke (nastanitve, restavracije, znamenitosti, obrtnike, kmetije in podobno). Razdeljena je na sedem etap, povezanih v krožno pot, ki vodi skozi podeželska naselja in mimo krajevnih znamenitosti (Hidden hills trail dejstva 2022):

1. etapa: okolica Škofje Loke,
2. etapa: Škofja Loka–Stari vrh,
3. etapa: Stari vrh–Soriška planina,
4. etapa: Soriška planina–Blegoš,
5. etapa: Blegoš–Žiri,
6. etapa: Žiri–Gorenja vas,
7. etapa: Gorenja vas–Škofja Loka.

Bistvo projekta je kolesarjenje in kolesarski turizem povezati s kulturno dediščino, lokalno kulinariko, zgodovino in etnologijo območja. Obiskovalec lahko kolesarsko pot obišče samostojno ali vodeno, hkrati pa ob rekreaciji spozna še stare obrti, značilne za škofjeloško podeželje. Najbolj znane med njimi so klekljarstvo, izdelovanje medenih kruhkov, kuhanje oglja, kovaštvo, obdelava lesa in preletenje košar. Obiskovalec se lahko seznanj tudi z bogato in raznovrstno zgodovino Škofjeloškega, saj pot poteka ob Rupnikovi obrambni liniji in vodi do Muzeja Železniki, kjer je mogoče podrobneje spoznati zgodovino železarstva in lesarstva na tem območju. Z namenom spoznavanja lokalne kulinarike pot v turistični produkt vključuje tudi turistične kmetije (na primer Andrejon), sirarne (Pustotnik, Bogataj) in številne druge ponudnike.

Cilj projekta pa ni bila zgolj vzpostavitev kolesarske poti, temveč je bil eden od pomembnejših ciljev tudi začetek oblikovanja mreže kar največ lokalnih ponudnikov ob trasi, ki bodo pot naredili še bolj zanimivo in privlačno. Glavni namen mreže je ponujanje široke palete storitev (nastanitve, hrana in drugo) za obiskovalce, s čemer ima zasnovana kolesarska pot pozitiven vpliv tudi na lokalno okolje, saj prinaša diverzifikacijo, zagotavlja nadaljnji razvoj in krepi odnose med obiskovalci in lokalnim prebivalstvom, nenazadnje tudi znotraj lokalne skupnosti. K sodelovanju v projektu so bili povabljeni kolesarski servisi, ponudniki nastanitve, turistične kmetije in kmetije z raznolikimi dopolnilnimi dejavnostmi, javni zavodi, turistično-informacijski centri, gostinski ponudniki in številni drugi, s katerimi so bili sklenjeni dogovori o medsebojnem sodelovanju in

povezovanju v želji, da se obiskovalcem zagotovita čim boljša predstavitev in kar najbolj pristno doživetje Škofjeloškega, s čimer bo verjetnost njihovega ponovnega obiska bistveno večja. Obstoječa mreža, ki je nastala v okviru projekta, ni zaprta, ampak se naj bi širila tudi po uradnem zaključku projekta, vanjo pa se vključujejo novi in novi ponudniki. To je velika prednost, saj se s tem turistični produkt bogati in dobiva dodano vrednost.

Sklep

Podeželski turizem ima velik razvojni potencial. Nujno je, da njegov razvoj načrtujemo dolgoročno in ga usmerjamo skladno s trajnostnim razvojem. Projekt *Hidden hills trail* na Škofjeloškem lahko prepoznamo kot

primer dobre prakse, saj sporoča, naj se turizem na podeželju razvija skladno s tem, kar podeželje ponuja samo po sebi in na tak način pripomore h krepitvi tako lokalnega okolja kot lokalne skupnosti. V primeru Škofjeloškega so glavne prvine privlačnosti, ki omogočajo zasnovo tovrstne turistične ponudbe, neokrnjena narava, številni ponudniki in bogata kulturna dediščina.

Pri snovanju novih produktov je treba oblikovati inovativne turistične produkte, ki temeljijo na nadgradnji že obstoječih ter spodbujajo povezovanje različnih akterjev in deležnikov iz lokalnega okolja. V primeru škofjeloškega projekta *Hidden hills trail* so inovativnemu turističnemu

produktu dala zagon evropska sredstva, njegovemu dejanskemu uspehu pa je botrovalo veliko več – predvsem podpora lokalnega okolja, dobra zasnova ideje ter pripravljenost na sodelovanje in mreženje. Ideje iz lokalnega okolja, povezovanje, mreženje in predstavljanje podeželja so bistvo pristopa LEADER/CLLD, ki je tudi eden od pomembnejših mehanizmov razvoja slovenskega podeželja, ker spodbuja njegov turistični potencial. Izkazalo se je, da za razvoj kakovostne turistične ponudbe na podeželju ne zadostujejo zgolj velike naložbe, ampak so izjemnega pomena tudi iznajdljivost in izvirnost pri oblikovanju konkurenčnih produktov, osebni pristop do gosta in seveda »čar« podeželja sam po sebi.

Viri in literatura

- Bauman, I. 2017: Analiza razvoja podeželskega turizma turistične destinacije Bloke. Magistrsko delo, Ekonomska fakulteta Univerze v Ljubljani.
- Cigale, D., Lampič, B., Poročnik Slavič, I., Repe, B. (ur.). 2018: Geografsko raziskovanje turizma in rekreacije v Sloveniji. Ljubljana. Medmrežje: <https://e-knjige.ff.uni-lj.si/znanstvena-zalozba/catalog/book/45> (30. 8. 2022).
- Danilovska, N., Hadzi Naumova-Mihajlovska, K. 2015: Rural tourism and sustainable development. *Economic Development* 3. Medmrežje: <https://repository.ukim.mk/bitstream/20.500.12188/2292/1/Rural%20Tourism.pdf> (15. 8. 2022).
- Developing Sustainable Rural Tourism. Euracademy, 2003. Medmrežje: https://www.euracademy.org/wp-content/uploads/2017/04/Euracademy_TG1_Sustainable_Rural_Tourism.pdf (30. 8. 2022).
- Golob, A. 2017: Razvoj turizma na podeželju in povezovanje lokalnega prebivalstva. Magistrsko delo, Fakulteta za management Univerze na Primorskem.
- Hidden hills trail dejstva. 2022. Medmrežje: <https://bike-trail-slovenia.si/?lang=sl> (20. 8. 2022).
- Klemenčič, M. 2000: Turizem – rešitelj slovenskega podeželja. Turizem – razvojna možnost podeželja. Ljubljana.
- Korošec, V. 2007: Podeželski turizem v Spodnjem Podravju in regijska turistična ponudba. *Geografski vestnik* 79-2.
- LEADER/CLLD supporting rural tourism in Slovenia. 2020. Medmrežje: https://enrd.ec.europa.eu/news-events/news/leaderclld-supporting-rural-tourism-slovenia_en (10. 8. 2022).
- Pristop LEADER: Osnovni vodnik. Urad za uradne publikacije Evropskih skupnosti. Luxembourg, 2006. Medmrežje: <https://enrd.ec.europa.eu/sites/default/files/fms/pdf/2B956315-0CE9-B887-C9B1-8AB63CF7A8C5.pdf> (30. 8. 2022).
- Statistični urad Republike Slovenije: Prebivalstvo po spolu in po starosti, občine in naselja, Slovenija, letno. Ljubljana, 2022. Medmrežje: <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/05C5003S.px> (12. 8. 2022).
- Strategija lokalnega razvoja za lokalno akcijsko skupino loškega pogorja. LAS loškega pogorja. Škofja Loka, 2015.
- Strategija trajnostnega razvoja turizma za Škofjeloško območje 2021–2028. Turizem Škofjeloško 2028. 2021. Medmrežje: <https://www.skofjaloka.si/DownloadFile?id=448664> (30. 8. 2022).
- Škofja Loka. Občina Škofja Loka. 2022. Medmrežje: <https://www.skofjaloka.si/objave/175> (12. 8. 2022).
- Vidgaj, K. 2019: Značilnosti priljubljenejnih območij za gorsko kolesarjenje. Magistrska naloga, Oddelek za geografijo Filozofske Fakultete Univerze v Ljubljani.
- Vizija razvoja slovenskega podeželja. Stičišče Svarun. 2020. Medmrežje: https://skp.si/wp-content/uploads/2019/09/Vizija_SLO_podezelja___sticisce_SVARUN_sklepna_verzija.pdf (31. 8. 2022).